

Kue ñuu inkaa chi Ninu

Tutu ña sna'a nixi skua'a ñayivi

Cómo estudiar acerca del mundo

Sa'an Ntavi
Mixteco de Mixtepec

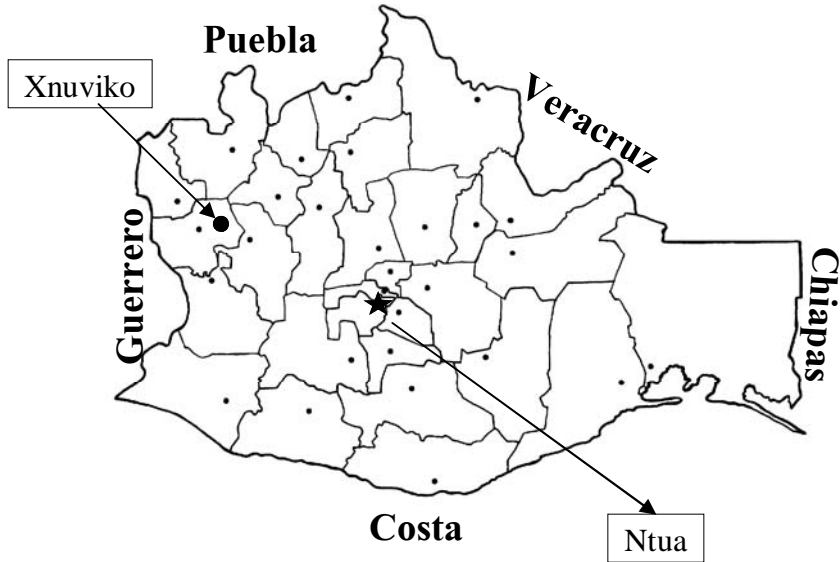
Segunda edición
(versión electrónica)

Yee utsi uni ñuu nuu Ñu'u chi Ninu. Ika ka'an
na siin siin sa'an tono sa'an xchila, portugués,
francés, quechua tsi inka ka kue sa'an.

Yee iin yucha ka'nu nchu'a ka nuu nii Ñu'u
Nchai nania "Amazonas".

Publicado por el
Instituto Lingüístico de Verano, A.C.
Apartado Postal 22067
C.P. 14000 Tlalpan, D.F., México
Tel. 5573-2024
2009

Ñu'u Ntua

Nuu Ñu'u Ncha'i kantu'u nuu Ñuu Ntua ita'in tsi sava ka kue Ñuu na'nu tsio tsinu nikanchii. Ita'in tsi Ñuu nani Chiapas tsi Veracruz. Nuu inkaa tsio keta nikanchii kantu'u Ñu'u ita'an tuku tsi ñuu nania Yucha Ncho'o. Ichi ninu inkaa "mar" nani "Océano Pacífico". Ño'o kuu ntikumi tsio kue ña ita'an tsi ñuu Ntua.

Ntantuku nuu inkaa nta'a tutu ña kunu ka'vu

	<u>nta'a tutu</u>
◆ Kava Ñu'u Ncha'i	5
◆ Ntikumi tsio	6
◆ Nixi na'a ntikumi tsio	7
◆ Ña tsa'ncha ma'in sava ntaa Ñu'u Ncha'i ña chi kuchi tsi ninu	8
◆ Hemisferios chi Kuchi cha chi Ninu	9
◆ Ña tsa'ncha ma'in sava ntaa Ñu'u Ncha'i tsio kua'a tsi tsio sachi	10
◆ Hemisferios Kua'a tsi Sachi	11
◆ Ñu'u Ncha'i ka tsiko nui	12
◆ ¿Chanu va'a yee ntuu tsi tsikuaa?	13
◆ Ñu'u ka	14
◆ Hemisferio Sachi	15
◆ Hemisferio Kua'a	16
◆ Ñu'u Nkoyo	17
◆ Ñu'u Ntua	18
◆ Kue ñuu inkaa chi Kuchi	19
◆ Kue ñuu inkaa chi Ninu	20

Índice

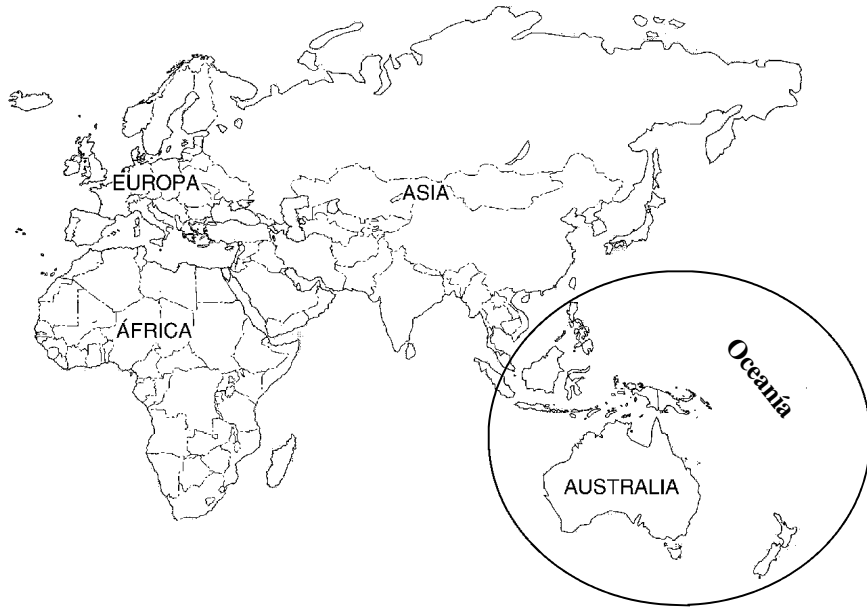
	<u>página</u>
♦ Eje de la tierra	5
♦ Los cuatro puntos cardinales	6
♦ Cómo podemos ubicar los cuatro puntos cardinales	7
♦ La línea del ecuador	8
♦ Hemisferios norte y sur	9
♦ Primer meridiano	10
♦ Hemisferios oriental y occidental	11
♦ Movimiento de traslación de la tierra	12
♦ ¿Por qué hay día y noche?	13
♦ La Tierra (el mundo)	14
♦ Hemisferio occidental	15
♦ Hemisferio oriental	16
♦ Mapa de la República Mexicana	17
♦ Mapa del Estado de Oaxaca	18
♦ Mapa de América del Norte	19
♦ Mapa de América del Sur	20

Ñu'u Nko'yo

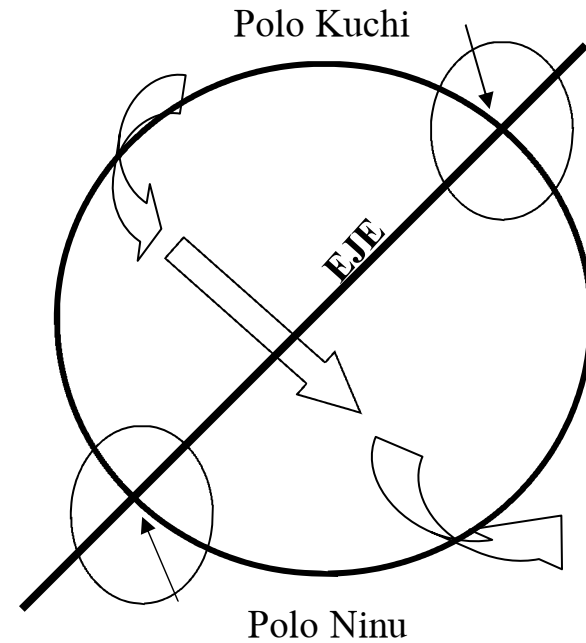
Cha yee oko utsi iin ñuu ka'nu nania "estado" nuu Nko'yo. Cha yee tuku utsi uni ñu'u kuachi ma'i chikuii yachi Baja California.

Hemisferio Kua'a

Inkaa kumi continente tsi Hemisferio Kua'a.
Cha kue ño'o kuu Europa, África, Asia tsi
Oceanía. Kuna'u ña iin continente kui iin ñu'u
ka'nu.

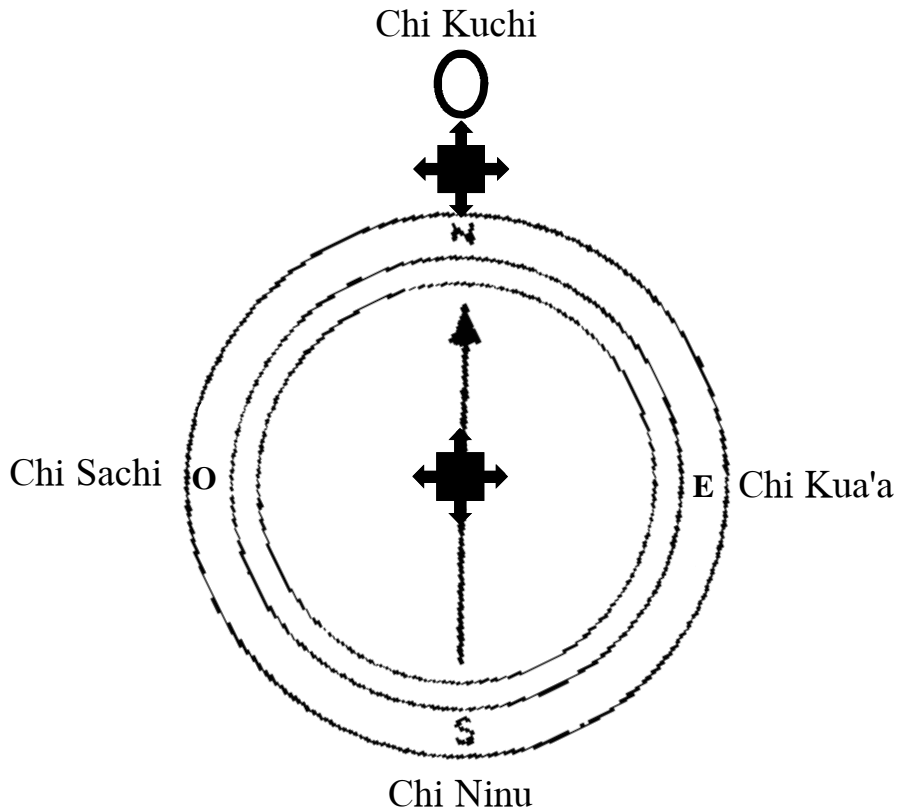
Kava Ñu'u Ncha'i

Ñu'u Ñcha'i ka kai tono iin tikuaa.
Saan so kavi nuu ña'a tee ntui ra koi yee,
cha nania "eje". Na'i tono iin yutu ntaa.

Cha nuu ntsinu iin tsio iin "eje" nania
"Polo chi Kuchi", sara nuu tsinu inka tsio
inka eje nania "Polo chi Ninu".

Ntikumi tsio

Ño'o kuu iin ña'a luu ña sna'a ntikumi tsio tonoo chi Kuchi, chi Ninu, chi Kua'a tsi chi Sachi. Vichi, ¿nchii tsio sna'i nuu ko? Kunchee nixi na'a ntikumi tsio nuu inka nta'a tutu.

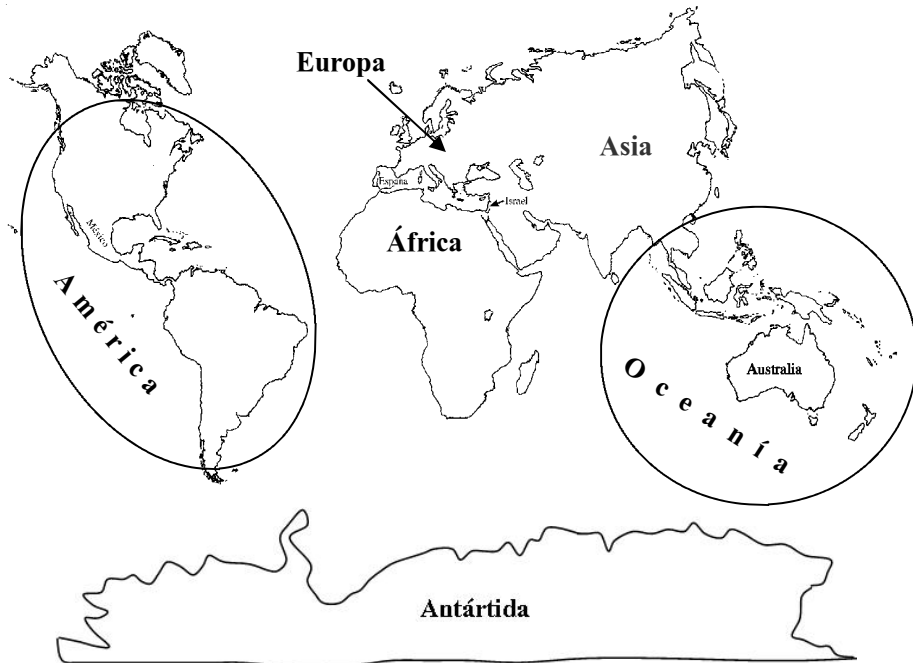
Hemisferio Sachi

Inkaa iin "continente" nani América nuu Hemisferio Sachi. Cha continente yo savi inkaa chi kuchi tsi ninu.

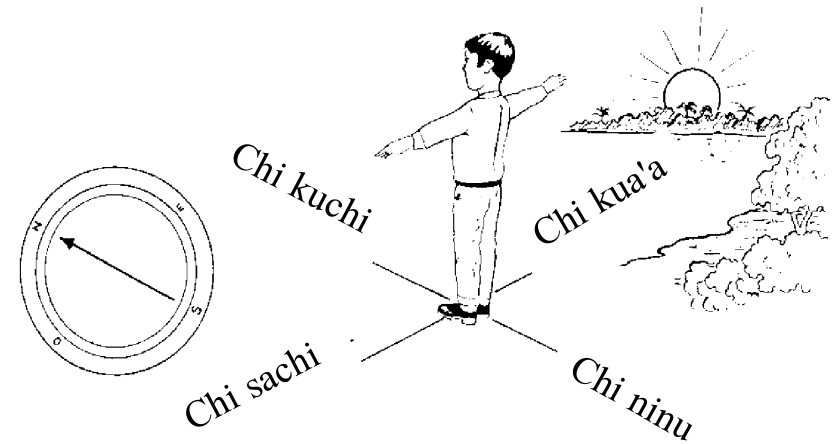
Koo kue nivi yee continente Antártida vari yee kua'a xeen yu'a cha vitsi xeen.

Ñu'u Ncha'i ka

Yee ñu'u tsi chikuii nuu Ñu'u Ncha'i. Yee kua'a ka chikuii cha xoo ka ñu'u. Yee ñu'u luu ka nania "islas", cha inkai ma'i chikuii. Cha ñu'u ka'nu ka nania "continente". Yee iñu "continente" nania: África, América, Antártida, Asia, Europa tsi Oceanía .

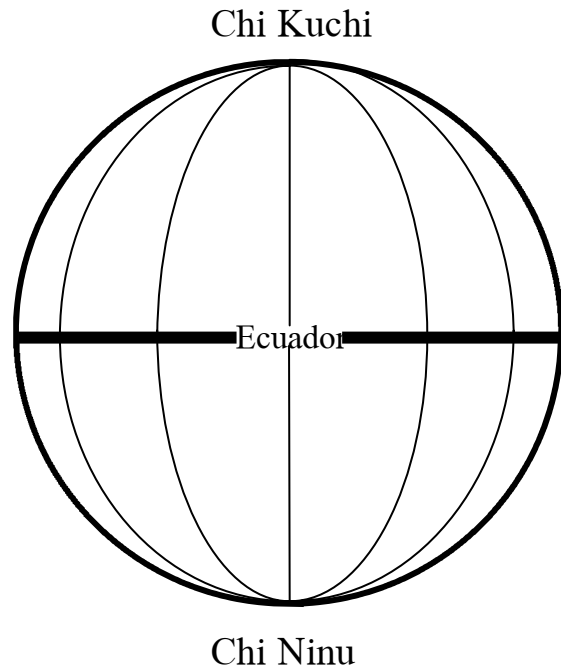
Nixi na'a ntikumi tsio

Su'a na'a ntikumi tsio tono chi Kuchi, chi Ninu, chi Kua'a tsi chi Sachi. Nikanchii ka tsinui tsio kua'a.

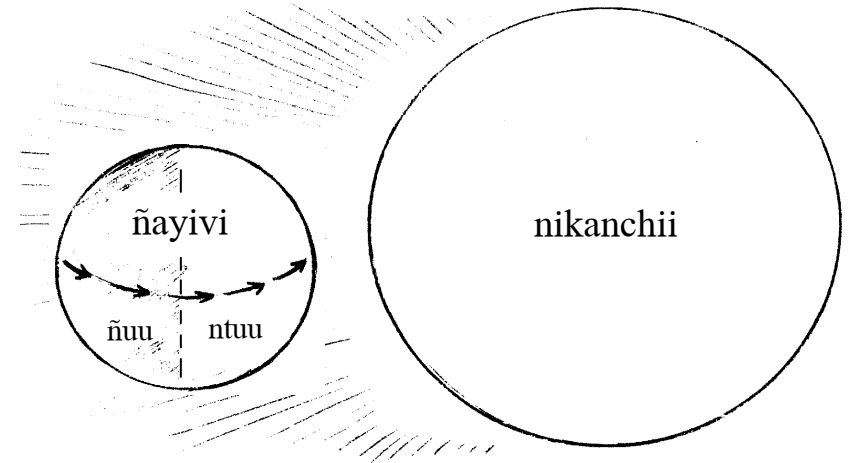
Kunchee ñasuii luu ka ña inkai ma'i ntikumi tsio. Tsio tsito nuu ñasuii yo'o nania chi kuchi, cha chi Ninu inkaa sata tsi. Cha nche'e ko tuku ña chi Kua'a inkaa nikanchii, ra chi Sachi inkaa nta'a tsi.

**Ña tsa'ncha ma'i sava ntaa Ñu'u Ncha'i
ña chi kuchi tsi ninu**

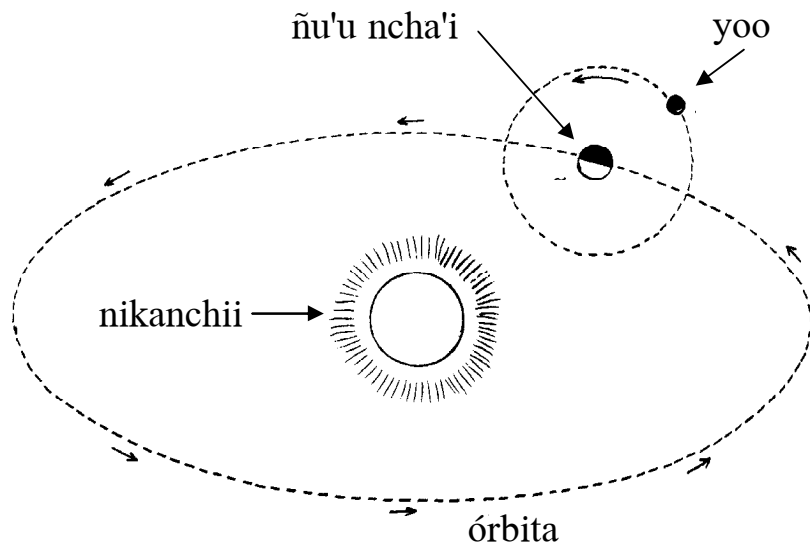
Ntuku'un inu ña Ñu'u Ncha'i ka kui tono iin tikuaa. "Ecuador" kuu ña tsa'ncha sava ntaa Ñu'u Ncha'i chi Kuchi tsi chi Ninu. Cha kacho ña'a ntui ra koi yee. Sava ntaa chi Kuchi nania "Hemisferio Kuchi", cha sava ntaa chi Ninu nania "Hemisferio Ninu".

¿Chanu va'a yee ntuu tsi tsikuaa?

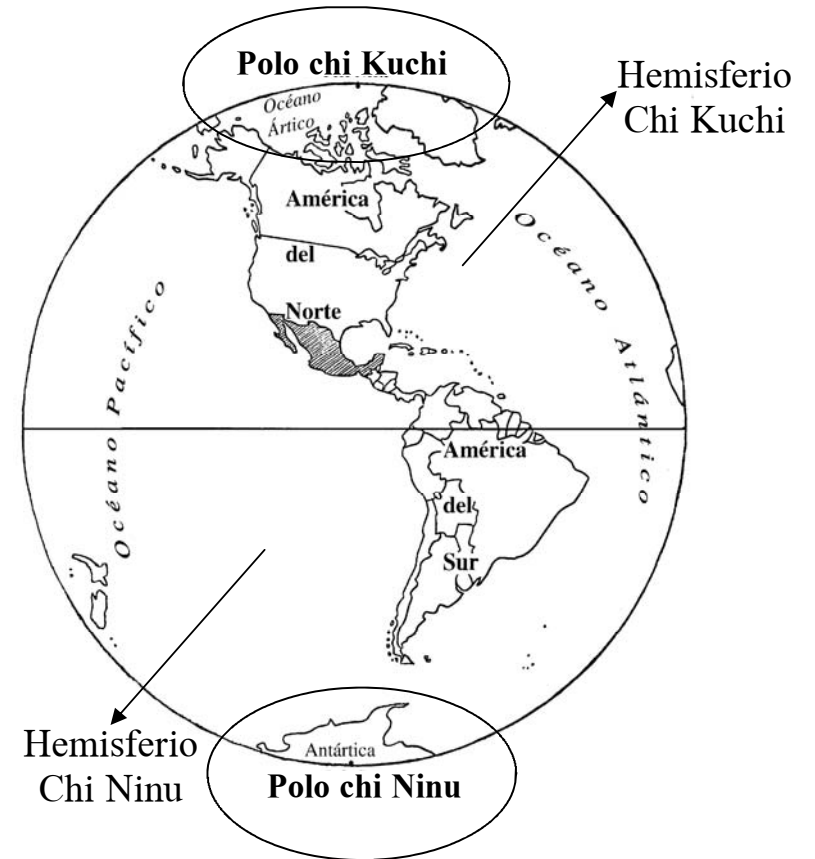
Tsa tsino ña Ñu'u Ncha'i yo'o kui tono iin tikuaa. Tsio kani nikanchii kui ntuu, cha tsio sa'vi nikanchii kui tsikuaa.

Ñu'u Ncha'i ka tsiko nui

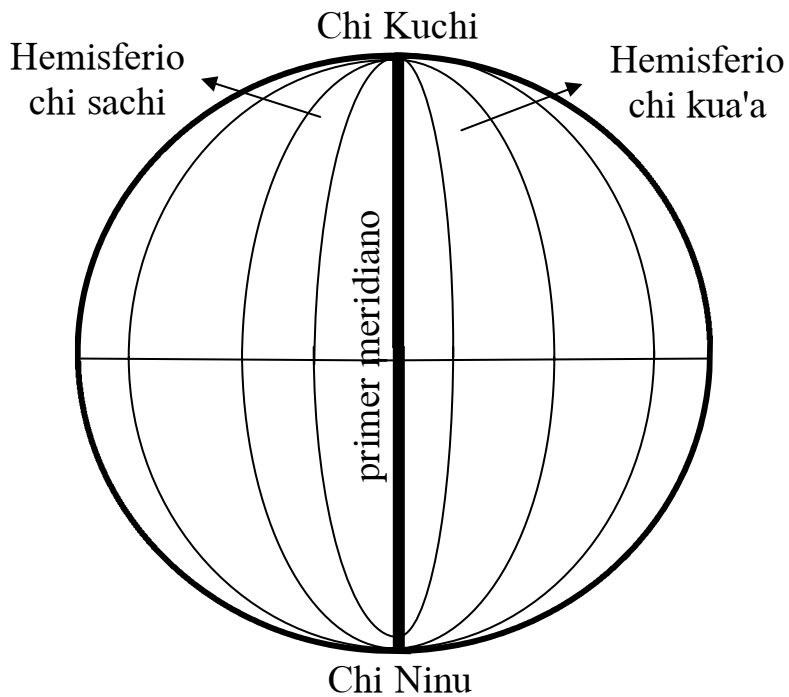
Cha su'a kuu ña kaa Ñu'u Ncha'i nuu tsiko nui nikanchii. Cha tsiko nui iin kuia.

Hemisferios chi Kuchi cha chi Ninu

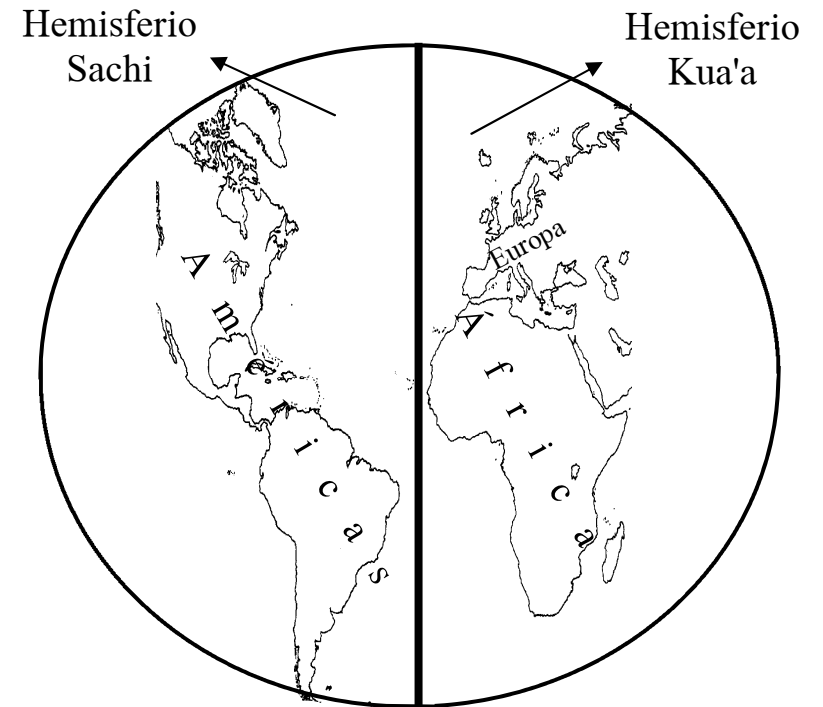
Kunchee ña "Polo" tsi "Hemisferio" siin siin kui. "Polo" kunia kachia nuu tsinu iin eje (ka'vi nta'a tutu 5). Cha "Hemisferio" kunia kachia sava Ñu'u Ncha'i (ka'vi tuku nta'a tutu 8).

Ña tsa'ncha ma'i sava ntaa Ñu'u Ncha'i tsio kua'a tsi tsio sachi

Ña tsan'cha ma'i sava ntaa Ñu'u Ncha'i tsio kua'a tsi tsio sachi nania "Meridiano". Cha kacho ña'a ntui ra koi. Kitsai chi kuchi cha tsai mancha chi ninu. Tsio kua'a nani "Hemisferio Kua'a", cha tsio sachi nani "Hemisferio Sachi".

Hemisferios Kua'a tsi Sachi

Su'a na'a ntintuu kue tsio; tsio kua'a tsi tsio sachi. Kunchee ko ña yee uvi tsio. Inkaa ñu'u ña América tsio sachi (Hemisferio sachi). Cha ñu'u África tsi Ñu'u Europa inkai tsio kua'a (Hemisferio kua'a).